

Complexnummer: 410035

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

De Parckelaer

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

410036, 410037, 410038

Woonplaats

Twello

Gemeente

Voorst

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdoject

Blikkenweg 8, 7391 NA te Twello

Complexomschrijving

BUITENPLAATS DE PARCKELAER. De oudste bewaard gebleven sporen van de buitenplaats De Parckelaer, waarvan de geschiedenis tot in de 15e eeuw teruggaat, dateren uit de 17e eeuw en zijn waar te nemen aan het blokvormige hoofdgebouw, dat centraal in de historische parkaanleg is gesitueerd. Het hoofdgebouw werd in de 18e eeuw vergroot, maar behield zijn blokvormige uiterlijk. Toen kwamen waarschijnlijk de regelmatige gevelindeling aan de west- en noordzijde en de regelmatige opbouw van de centrale middengang met aangrenzende rechthoekige vertrekken in het inwendige van het huis tot stand. In het begin van de 19e eeuw werd het huis van empire-schuifvensters voorzien. Een laatste grote verbouwing betrof de vernieuwing van de voorgevel met brede getoogde vensters en aanbouw van een veranda in de tweede helft van de 19e eeuw. Vermoedelijk in de tijd dat het huis empire-vensters kreeg, werd het huidige vloeiend geaccidenteerde park in landschapsstijl aangelegd. De belangrijkste bestanddelen van dit park bestaan uit open ruimten met boomcoulissen, vergezichten in noordelijke richting, een slingerbos, waterpartijen en slingerpaden. Ter hoogte van het huis werd het wandelpad aan de noordzijde van het huis tot een 'ha-ha' verdiept, opdat het gezicht vanuit het huis over de weilanden in noordelijke richting zo min mogelijk zouden worden onderbroken.

De historische aanleg van De Parckelaer wordt omsloten door de Blikkenweg en door de kadastrale percelen Twello nrs. A1677, A963, A1451, A1700, A1699 en A1467. De historische buitenplaats De Parckelaer heeft de volgende samenstellende onderdelen: 1. HOOFDGEBOUW (Huis De Parckelaer), zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 410036; 2. HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 410037; 3. TUINPRIEEL, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 410038.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De historische buitenplaats is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang, vanwege:

-----het blokvormige hoofdgebouw, waarvan de hoofdvorm, het inwendige en de zijgevels en achtergevel een gaaf voorbeeld zijn van een in oorsprong 17e-eeuws blokvormig hoofdgebouw, dat visueel de kern van de buitenplaats markeert;

--de historische tuin- en parkaanleg in landschapsstijl, die uit de eerste helft van de 19e eeuw dateert en die met de centrale en iets verhoogde ligging van het hoofdgebouw en met de vergezichten over de weilanden in noordelijk richting tot een geslaagde landschappelijke compositie is gesmeed met een sterk ruimtelijk effect;

Monumentnummer*: 410036

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 december 1991
Kadaster deel/nr	82955/127

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Twello	Voorst	Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Voorst	P			328

Omschrijving**

HOOFDGEBOUW. Gedeeltelijk onderkelderd huis op rechthoekige grondslag onder afgeknot met grijze pannen gedekt schilddak (in deze eeuw aangebracht ter vervanging van het oorspronkelijke dak). De blokvormige opbouw van het aan drie zijden grijs en aan de voorzijde wit gepleisterde huis dateert waarschijnlijk uit de tweede helft van de 17e of uit het begin van de 18e eeuw. Als zodanig is het huis reeds weergegeven op een tekening van Lodewijk Berkhuis uit 1717, zij het dat het huis vermoedelijk in de 18e eeuw, wellicht toen De Parkelaer in het bezit was van de familie Van Reede van den Parkeler, is verdiept. Aan de westgevel zijn onder het grijze pleister sporen van een 17e-eeuwse rode bakstenen muur zichtbaar, die mogelijk nog van een bouwphase dateren, die aan de bouw van het blokvormige huis voorafgaat. Aan het begin van de 19e eeuw werd het huis van empire-vensters voorzien. Dit geschiedde vermoedelijk in 1808; op de noordmuur van het ten zuiden van de keuken gelegen vertrek staat boven de deur geschreven: "6 augustus 1808". In de tweede helft van de 19e eeuw, wellicht in de tijd dat De Parkelaer in het bezit was van Christiaan Roeters van Lennep (1861-1879) kreeg het huis een nieuwe voorgevel en ingangspartij met bordes, gietijzeren veranda en brede getoogde vensters. Deze brede vensters werden waarschijnlijk aangebracht, opdat de erachter naar het zuiden gelegen vertrekken optimaal van het licht konden profiteren. Op beganegrond-niveau compenseerde de breedte van deze vensters de door de aangebrachte veranda verminderde lichtinval. Met de veranda brachten deze vensters voorts een suggestieve relativering van de scheiding tussen het inwendige van het huis aan deze zijde en het aanliggende park teweeg. Voorgevel: witgepleisterde gevel met aan de zijgevels omgaande hoekblokken, afgesloten door kroonlijst (met simaaslijst), met licht vooruit springende middenrisaliet waarin ingangspartij, bestaande uit een dubbele paneeldeur met enkelruits getoogd bovenlicht. Langs de gehele gevel een bordes, betegeld met kleine gele, zwarte en rode plavuizen in banden, ruiten en sterpatronen met drie treden voor de ingangspartij. Oorspronkelijk was het gehele bordes door een beglaasde gietijzeren veranda overdekt, die voor een deel bewaard is en thans (april 1990) wordt gerestaureerd. Het gerestaureerde deel bestaat uit een beglaasde gietijzeren overkapping in de vorm van een half, afgeknot schilddak, dat op zes slanke samengestelde pijlers rust. De overkapping is voorzien van een ornamentele omgaande daklijst en identieke crête en wordt bekroond door een gietijzeren balkon met balustervormige spijlen, die met de overkapping een ensemble vormt. Het balkon is toegankelijk via een boven de ingangspartij gelegen dubbele glazen deur met enkelruits getoogd bovenlicht. Ter weerszijden van de ingangspartij en van de balkondeur een breed kozijn waarin centraal een met laatstgenoemd venster identiek dubbel venster met bovenlicht met aan

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

weerszijden een enkelruits venster met bovenlicht. Westgevel: in vier venstertraveeën gelede gevelpartij, waarvan twee traveeën aan beide uiteinden en twee in het centrum van de gevel zijn gelegen. Beganegronds per travee een half rond empire-schuifvenster met 9-ruitsindeling met in het boogveld twee diagonale roeden. Op eerste verdieping-niveau per travee een 6-ruits schuifvenster. Oostgevel: centraal twee venstertraveeën met op beganegrond-niveau twee aan de westgevel identieke halfronde empire-schuifvensters en op de eerste verdieping twee 6-ruits schuifvensters. Aan de rechterzijde van deze traveeën grenzend een paneel deur met enkelruits bovenlicht waarboven, op eerste verdieping-niveau een ovaal venster met 4-ruitsindeling. Ter weerszijden van de deur op kelder-niveau een enkelruits venster met luik. Boven het rechter keldervenster een 6-ruits schuifvenster. Schuin boven het laatstgenoemde venster op de eerste verdieping een 6-ruits schuifvenster. Aan het linker uiteinde van de gevel op de eerste verdieping een venster met 6-ruitsindeling. Achtergevel: in vijf traveeën gelede gevel met centraal in later uitgebouwde middenrisaliet een dubbele paneel deur met half rond bovenlicht en op de eerste verdieping een 6-ruits schuifvenster. Ter weerszijden van de deur en het venster een klein getoogd venster met diefijzer. Ter weerszijden van de middenrisaliet twee schuifvensters met 6-ruitsindeling waaronder beganegronds links van de risaliet twee aan de westgevel identieke halfronde empire-schuifvensters en rechts van de risaliet een dito venster. Inwendig: zowel op de eerste als op de tweede verdieping wordt het huis door een op de symmetrie-as van het huis gelegen middengang in twee gelijke helften verdeeld, die in rechthoekige, deels symmetrische vertrekken zijn opgesplitst. Uit de tijd van deze 18e-eeuwse plattegrond van het huis dateren vermoedelijk eveneens de balkenplafonds van de keuken (aanrecht, schouw en rookkast en witte betegeling 18e- of 19e-eeuws), bijkeuken en van de vertrekken van de eerste verdieping. De stuc-plafonds met centraal gelegen rozet-motieven van de vertrekken op de beganegrond, zijn vermoedelijk aangebracht in de tijd van de vernieuwing van de voorgevel, evenals de houten panelen-betimmering tegen de zuidmuur van de twee zuidelijke vertrekken op de beganegrond. Beganegronds, aan de NW-zijde, vermoedelijk en vroegere inpandige orangerie. De vertrekken zijn van 19e-eeuwse marmeren schoorsteenmantels voorzien. In de kamer aan de NW-hoek van het huis op de eerste verdieping een Lodewijk XV schouwboezem, wellicht oorspronkelijk van elders afkomstig. Aan de uiteinden van de gang op de beganegrond een tochtportaal met beglaasd kozijn en centraal gelegen dubbele glazen deur met getoogd bovenlicht uit de tweede helft van de 19e eeuw. Aan de oostzijde van de gang het trappenhuis met laat 18e-eeuwse trap in Lodewijk XVI-stijl met balustervormige spijlen en met chinoiserie-motieven in het schotwerk ter hoogte van de uiteinden van de leuning.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 410037

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 december 1991
Kadaster deel/nr	82955/124

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Twello	Voorst	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Twello	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Voorst	P			328

Omschrijving**

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. Het huis De Parckelaer wordt omringd door een park in landschapsstijl, waarvan de oorsprong teruggaat tot in de eerste helft van de 19e eeuw. Wellicht werd kort na 1808, toen het huis vermoedelijk van empire-vensters werd voorzien, het toenmalige in formele stijl ingericht park (waarvan geen sporen behouden zijn gebleven) in landschapsstijl heraangelegd. Wat de structuur en inrichting betreft is dit park in grote trekken bewaard gebleven. Voor de compositie van de aanleg speelde de positie van het huis en de gezichten, die vanuit het huis in het park en daarbuiten mogelijk zijn een grote rol. Rondom het huis werd het terrein enigszins afgegraven, zodat het huis op een talud kwam te liggen, dat rondom geleidelijk daalt en dat het huis vanuit het park gezien een imposant voorkomen geeft. Ook ten noorden, westen en oosten werd het terrein van glooiingen voorzien, die aan de diverse gezichten in het park dynamiek verlenen. Langs de noordgrens van het park werden de nog bestaande boomcoulissen (beuk, eik, plataan, walnoot, moerascypres) geplant, zodat er vanuit de noordzijde van het huis en tijdens de rondlopende wandeling ter plaatse fraaie gezichten op de ten noorden van de aanleg gelegen weilanden ontstonden. Een belangrijk motief in de parkaanleg is een wandelpad, dat langs de grenzen van het centrale parkgedeelte voert en dat de gezichten rondom en in het park vloeiend aan elkaar rijgt. Ten noorden van het huis ligt het wandelpad verdiept en is vanaf de noordzijde van het huis niet waarneembaar; als zodanig is het pad op deze plaats aangelegd als een 'ha-ha'. Aan de noordzijde van het park voert het pad in oostelijke richting langs enkele boomgroepen (kastanje, beuk, acacia en populier) en leidt naar een oogvormige vijver. Ten oosten hiervan bevindt zich een slingerbos (gemengd loofhout), waarvan het padenverloop nog deels bestaat en dat het park aan deze zijde vanouds van de buitenplaats Kruisvoorde afschermt. Vanaf de cirkelvormige oprit aan de zuidzijde van het huis voert het pad naar de westzijde van het park, waar een waterpartij in landschapsstijl is gesitueerd. Tussen de oprit en deze waterpartij bevindt zich een solitaire beuk en een oeverbeplanting van rhododendrons, sierheesters en gemengd loofhout. Direct aan de oostzijde van het huis werden in het begin van deze eeuw naaldbomen (West Amerikaanse levensboom, taxus, Lawsoncypres, moerascypres) geplant, die het zicht vanuit het huis aan deze zijde in oostelijke richting onmogelijk maken. Wellicht waren ten oosten van deze boomgroep nutstuinen gesitueerd. Enkele

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hagen en fruitbomen ter plekke wijzen hierop. Ook de onduidelijke ruimtelijke structuur van het zuidoostelijke parkgedeelte zou wellicht hieruit te verklaren zijn. In de loop van de 20e eeuw werd het park met diverse sierbomen en -heesters verrijkt. Deze aanplantingen lijken vrij willekeurig te zijn geschied zonder dat met de bestaande ruimtelijke structuur van het park werd rekening gehouden, en zijn voor de historische aanleg van ondergeschikte betekenis.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 410038

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 december 1991
Kadaster deel/nr 82955/130

Woonplaats* Twello
Gemeente* Voorst
Provincie* Gelderland

Kadastrale gemeente* Voorst
Sectie* P
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 328

Omschrijving**

TUINPRIEEL: houten tuinprieeel ten noorden van het huis, gebouwd op rechthoekige grondslag, onder zadeldak met eenvoudige makelaar aan voor(NO-)zijde. De voorzijde bestaat uit een open rechthoekig kozijn met aan de zijden twee stijlen, waartussen een gesloten borstwering van houten delen, waarboven een open kozijn met open bovenlicht met kruisvormige roedenverdeling. In de zijgevel een venster met 8-ruitsindeling. Centraal in de achterwand is een aan de achtergevel uitgebouwde houten kast met dubbele deur geplaatst. Het tuinprieeel dateert uit ca. 1920.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument